

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ЛОГОПЕДИЧНИЙ МАСАЖ
підготовки магістра

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «Логопедичний масаж» підготовки магістра.

Розробник: Брушневська І.М., доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: (Кузава І. Б.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
протокол № 1 від 29.08. 2025 р.

Завідувач кафедри: (Кузава І.Б.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	Галузь знань <u>А Освіта</u> Спеціальність <u>А6 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>А6.02 Корекційна психопедагогіка</u> Освітньо-професійна програма <u>Корекційна психопедагогіка</u> Освітній рівень: <u>другий (магістерський)</u>	<u>Вибірковий</u>
Кількість годин / кредитів <u>120 / 4</u>		Рік навчання <u>2</u>
		Семестр <u>3-й</u>
		Лекції <u>10 год</u>
ІНДЗ: €		Практичні <u>14 год</u>
		Самостійна робота <u>88 год.</u>
		Консультації <u>8 год.</u>
		Форма контролю: <u>залік</u>
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

ППП Брушневська Ірина Миколаївна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: 0508762003, Brushnevskaya.Iryna@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента (далі – ВОК) «Логопедичний масаж» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Силабус ВОК є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти, укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти; алгоритм вивчення навчального матеріалу ВОК; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

У результаті вивчення запропонованого освітнього компонента здобувачі вищої освіти матимуть можливість продемонструвати знання анатомо-фізіологічної будови артикуляційного апарату, іннервації і кровопостачання м'язів шиї, голови та верхнього плечового поясу; уміння правильно організовувати і описувати основні види логопедичного масажу, його етапи та завдання; знання і розуміння порушень іннервації мовленнєвого апарату та проведення кваліфікованого логопедичного обстеження дітей з порушеннями мовлення; вміння виявляти

причини порушень іннервації артикуляційного апарату та пошуку можливих варіантів їх усунення шляхом використання різних технік логопедичного масажу.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою ОК є оволодіння здобувачами вищої освіти системою теоретичних знань та практичних умінь, спрямованих на оволодіння прийомами диференційованого логопедичного масажу у корекційній роботі з особами, що мають порушення мовленнєвого розвитку; ознайомлення з інноваційними техніками логопедичного впливу, корекції міофункціональних порушень, спрямованими на процес корекції мовленнєво-рухових розладів у осіб, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку засобами диференційованого логопедичного масажу.

Предметом вивчення ОК є сучасні теоретичні уявлення та практичні досягнення в галузі масажу та самомасажу, корекції міофункціональних порушень, що в комплексному використанні дозволяють ознайомити здобувачів освіти з механізмами впливу масажу на організм людини та практичними навичками техніки та методики масажу в логопедії.

Завдання вивчення освітнього компонента:

- визначати мету й завдання процесу логопедичного вивчення та оцінювання;
- добирати інноваційні технології, методи, прийоми, засоби логопедичної роботи;
- активізувати знання про будову та функції центрального та периферійного відділів мовленнєвого апарату; будову та функції пар черепно-мозкових нервів; ретикулярної формації; стріо-палідарної, пірамідної, мозочкової систем та симптомів, що спостерігаються при їх порушенні;
- навчити застосовувати логопедичний інструментарій для логопедичного масажу, формування артикуляційної моторики, постановки звуків мовлення;
- дотримуватися санітарно-гігієнічних вимог та методики використання логопедичного інструментарію (логопедичних зондів, зондозамінників, логостимулонів, масажерів, ін.), вимог до зберігання дезінфікуючих розчинів, спеціального обладнання та інструментарію.

3. Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): навички комунікації; здатність брати на себе відповідальність; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; розуміння важливості дедлайнів; здатність логічно і системно мислити; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та інше.

Методи навчання: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольної-оцінювальної; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

4. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Прак тичні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Тема 1. Анатомо-фізіологічні основи логопедичного масажу. Показання та протипоказання до проведення логопедичного масажу. Місце масажу у комплексній системі корекційно-педагогічного впливу. Фізіологічний вплив масажу на організм. Основні завдання логопедичного масажу. Загальні рекомендації для здійснення попередньої діагностики перед проведенням логопедичного масажу. Організація попереднього діагностування стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (огляд, пальпація, спостереження при виконанні динамічних і статичних вправ).	16	2	2	12		ДБ, ТР, РМГ/ (макс. кі-сть балів за практ. заняття – 12) \\ 12
Тема 2. Диференційоване використання прийомів логопедичного масажу в залежності від форми порушення тону м'язів. Методичні вказівки до проведення розслаблюючого масажу. Методичні вказівки до проведення укріплюючого масажу. Розслаблюючий та активізуючий масаж плечового поясу та шиї. Масаж у ділянці гортані. Масаж лицьової мускулатури. Масаж м'язів язика та м'якого піднебіння.	18	2	2	12	2	ДС, ТР, РМГ, ІРС \\12
Тема 3. Інструментальні методи логопедичного	26	2	2	20	2	ДС, ТР, РМГ, ІРС \\12

впливу. Методика зондового масажу. Вивчення спеціальних масажних зондів. Техніка виконання масажних прийомів зондами. Зондовий масаж язика.						
Тема 4. Корекція міофункціональних порушень. Причини появи МФП. Міофункціональні порушення: ортодонтичні та логопедичні аспекти. Діагностика виявлення МФП. Типологія МФП. Мета основних етапів роботи з МФП у осіб із ПМР.	30	2	4	22	2	ДС, ТР, РМГ, ІРС \24
Тема 5. Методика використання точкового масажу. Техніка точкового масажу. Прийоми точкового масажу. Методичні вказівки до проведення точкового масажу. Біологічно активні точки, які використовуються в логопедичному масажі Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці.	30	2	4	22	2	ТР, РМГ, ІРС \24
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	84
ІНДЗ						16
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	100

Примітки:

^{1/} Moodle, Zoom, Meet – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 3.

№	Теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Анатомо-фізіологічні основи логопедичного масажу. 1. Характеристика порушень мовлення у дітей, що потребують впливу шляхом логопедичного масажу. 2. Підготувати методичні рекомендації щодо оптимальної	12 год

	організації процедури логопедичного масажу (організації робочого місця, вимог до логопедичного інструментарію, санітарно- гігієнічних умов проведення процедури логопедичного масажу тощо). <i>Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного і практичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування обраного матеріалу – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.</i> 3. Виготовити лепбук, що відображатиме теоретичні основи масажу. <i>Форма виконання довільна. Презентується на практичному занятті або розміщується фото виробу на сторінку курсу в Moodle..</i> 4. Продемонструйте динамічні вправи, що використовуються під час діагностичного обстеження органів артикуляційного апарату. 5. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.	
2.	Тема 2. Диференційоване використання прийомів логопедичного масажу в залежності від форми порушення тону м'язів. 1. Розпишіть алгоритм проведення масажу дитини під час комплексного психолого-педагогічного обстеження. 2. Охарактеризуйте правила корекції порушень артикуляційної моторики при активно-руховому типі порушення. 3. Охарактеризуйте правила корекції порушень артикуляційної моторики при руховому-регуляторному типі порушення. 4. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї та обличчя 5. Відпрацювати навички проведення прийомів класичного логопедичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрація, поколювання, щільне натискання на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу. <i>Критерії оцінювання: здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування обраних комплексів та прийомів виконання логопедичного масажу – 2 бала, здатність технічно правильного та динамічного виконання масажних рухів – 2 бала; змістовність самоаналізу – 1 бал.</i> 6. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності	12 год.
3.	Тема 3. Інструментальні методи логопедичного впливу. 1. Опишіть руховий обмежувачий тип порушення артикуляційної моторики. 2. Опишіть активно-руховий тип порушення артикуляційної моторики 3. Підготувати презентацію «Вплив логопедичного масажу на дитячий організм». <i>Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.</i> 4. Відпрацювати навички проведення зондового логопедичного	20 год

	масажу на язиці. Заповнити картку самоаналізу. <i>Критерії оцінювання: здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування обраних комплексів та прийомів виконання логопедичного масажу – 2 бала, здатність технічно правильного та динамічного виконання масажних рухів – 2 бала; змістовність самоаналізу – 1 бал</i> 5. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності	
4.	Тема 4. Корекція міофункціональних порушень. 1. Порівняйте практику фахівців спеціальної освіти в Україні та за кордоном 2. Продемонструйте комплекс пасивних та пасивно-активних рухів, що стимулюють роботу піднебінно-глоткових м'язів. 3. Відпрацювати навички проведення вправ для корекції міофункціональних порушень. Заповнити картку самоаналізу. <i>Критерії оцінювання: здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування обраних комплексів та прийомів виконання логопедичного масажу – 2 бала, здатність технічно правильного та динамічного виконання масажних рухів – 2 бала; змістовність самоаналізу – 1 бал.</i> 4. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності	22 год
5.	Тема 5. Методика використання точкового масажу. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці. 1. Охарактеризуйте дихальні вправи. Опишіть їх у відповідності до ступеня складності при виконанні. 2. Продемонструйте комплекс масажу по біологічно активних точках (ціль – за вибором) 3. Продемонструйте прийоми самомасажу м'язів голови, шиї, обличчя. 4. Продемонструйте прийоми самомасажу м'язів язика. 5. Відпрацювати навички проведення точкового логопедичного масажу на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу. <i>Критерії оцінювання: здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування обраних комплексів та прийомів виконання логопедичного масажу – 2 бала, здатність технічно правильного та динамічного виконання масажних рухів – 2 бала; змістовність самоаналізу – 1 бал.</i> 6. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності	22 год
	Разом	88 год

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (науково-практичний проєкт)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Вид – науково-практичний проєкт «Репозитарій логопедичного масажу» (з методичним та дидактичним матеріалом для проведення логопедичного масажу з особами з ПМР)

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання роботи		
5 балів	Здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу	Науково-практичний проект (НПП) розроблено здобувачем освіти з дотриманням вимоги коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу, зауваження відсутні. Дотримано принципів академічної доброчесності	4-5 балів
		НПП розроблено здобувачем освіти з дотриманням вимоги коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу, виявлені недоліки є несуттєвими. Дотримано принципів академічної доброчесності	2-3 бала
		НПП - не авторська розробка або містить суттєві недоліки. Робота виконана з порушенням принципів академічної доброчесності	0-1 балів
5 балів	Здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми	Присутній творчий авторський підхід до виконання НПП. Чітко прослідковується власне бачення розкриття запропонованої теми, обґрунтування є науково-виваженим. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	4-5 балів
		Присутні елементи творчості, новизни при виконанні НПП. Сформульовано відповідні висновки. Дотримано принципів академічної доброчесності	2-3 бала
		Присутній традиційний підхід до виконання НПП. Робота виконана з порушеннями норм академічної доброчесності	0-1 балів
3 бала	Здатність до логічного структурування матеріалу	Матеріал НПП логічно структурований, здобувач/ка використовує правильну термінологію	3 бала
		Матеріал НПП достатньо логічно структурований, здобувач/ка використовує правильну термінологію	1-2 бал
		Матеріал НПП не структурований, здобувач/ка використовує недостатню кількість або неправильну термінологію	0 балів
3 бала	Якість оформлення роботи	НПП оформлено якісно (технічно), грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок презентації матеріалу)	3 бала
		Виявлені огріхи не є суттєвими (технічні), наявні незначні орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки.	1-2 бала
		НПП оформлено без дотримання вимог (технічних), наявні суттєві орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки.	0 балів
16 балів	Разом		

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Логопедичний масаж» здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента, відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань

здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>) в діапазоні від **0 до 100 балів**. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, виконання ІНДЗ тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення (максимальна кількість балів за одне практичне заняття - 12), відповідно до розкладу. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час виконання студентом контрольної роботи, підсумкового контролю.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення, відповідно до розкладу.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

Повторне складання заліку з ОК допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан (директор) факультету (інституту).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту»): повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); відрахування з університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Жодні види порушень академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [«Кодексу академічної доброчесності](https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/) Волинського національного університету імені Лесі Українки» (URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, працевлаштування, участь у програмі академічної мобільності, здобуття освіти за іншою спеціальністю (освітньою програмою), навчання за програмою «Подвійний диплом», тривале відрядження за основним місцем роботи, станом здоров'я, перебування у відпустці в зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, наявність статусу особи з особливими освітніми потребами) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (див. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>).

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою здобуття освіти у ВНУ імені Лесі Українки здійснюється відповідно до Положення (https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/inline-files/2025_polozhennya_pro_dual_nu_osvitu.pdf). Години, форма навчання та особливості організації освітнього процесу визначаються на семестр (поточний навчальний рік) та відображаються в індивідуальних графіках навчання здобувачів освіти та програмі навчання.

В процесі вивчення ОК під час проведення занять можуть використовуватись технології дистанційного навчання через мережу «Інтернет» в умовах карантинних обмежень, воєнного стану; навчанні здобувачів освіти під час хвороби; участі у дистанційних олімпіадах, конкурсах; отриманні консультацій тощо (див. Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: [file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20(3).pdf)). Навчання осіб із особливими потребами передбачає залучення додаткових технологій дистанційного навчання під час здійснення всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку здобувачів освіти. Під час організації освітнього процесу в Університеті технології дистанційного навчання можуть використовуватись при проведенні навчальних занять, контрольних заходів, а також при забезпеченні самостійної роботи.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач освіти досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ВОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ВОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передусь семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ВОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82i%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з ВОК. Систему бонусних балів

погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 100 балів.

Здобувачі вищої освіти можуть долучатися до оновлення змісту ОК шляхом подання пропозицій викладачу. Електронна адреса викладача для таких пропозицій: Brushnevskaya.Iryna@vnu.edu.ua

V. Підсумковий контроль

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом. Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом ОК. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Порядок проведення заліку.

У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100. У такому випадку залік проводиться у формі тестування (25 питань по 4 бала кожне. Якщо відповідь правильна, то ЗО отримує максимум 4 бала, частково правильна – в діапазоні від 3 балів – до 0 балів. Якщо серед варіантів відповідей здобувач вищої освіти обрав хоч одну хибну – отримує 0 балів).

Орієнтовний перелік питань, котрі виносяться на залік:

1. Дайте визначення логопедичного масажу. Розкрийте місце логопедичного масажу в комплексній системі корекційно-педагогічного впливу.
2. Розкрийте фізіологічний вплив логопедичного масажу на організм.
3. Розкрийте цілі і задачі логопедичного масажу. Опишіть етапи логопедичного масажу та їх завдання.
4. Опишіть види логопедичного масажу: класичний ручний масаж, точковий, апаратний, зондовий.
5. Розкрийте будову голови і шиї: кістки черепа, кістки обличчя.
6. Опишіть жувальні м'язи і їх основні функції.
7. Опишіть групу мимічних м'язів і їх основні функції.
8. Розкрийте анатомію і фізіологію артикуляційного апарату; порожнину рота, м'язів губ, щік, м'якого піднебіння, їх функції та іннервацію.
9. Опишіть язик, його відділи, скелетні та власні м'язи язика.
10. Розкрийте зміст попереднього діагностування стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (огляд, пальпація, спостереження при виконанні динамічних і статичних вправ).
11. Дайте характеристику порушень стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (спастичність, гіпотонія, дистонія).
12. Опишіть правила проведення логопедичного масажу. Розкрийте підготовку дитини до першого сеансу логопедичного масажу.
13. Розкрийте положення тіла під час проведення логопедичного масажу.
14. Опишіть обладнання кабінету для масажу, гігієнічні вимоги до нього.

15. Розкрийте умови проведення масажу: час проведення масажу в структурі логопедичних занять, дозування і тривалість логопедичного масажу.
16. Розкрийте показання та протипоказання до застосування логопедичного масажу.
17. Продемонструйте техніку масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї, обличчя, жувальних та м'язів губ, язика.
18. Продемонструйте техніку масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя, жувальних м'язів, м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, шиї.
19. Продемонструйте техніку пасивно-активної логопедичної гімнастики, як важливого засобу додаткового впливу.
20. Розкрийте метод самомасажу в структурі групових логопедичних занять та методику проведення приймів самомасажу.
21. Розкрийте точковий масаж, як один із методів рефлекторного впливу. Дайте визначення крапкового масажу, визначте цілі. Дайте методичні вказівки до проведення крапкового масажу.
22. Розкрийте функціональний зв'язок біологічно активних точок з м'язами артикуляційного апарату. Дайте визначення місцезнаходження біологічно активних точок. Продемонструйте техніку розслаблюючого та стимулюючого техніки в точковому масажі.
23. Дайте характеристику специфічним розладам рухової сфери, що впливають на формування мовлення при ДЦП (патологічні оральні і тонічні рефлексі).
24. Опишіть методи і прийоми погашення рефлексів орального автоматизму, патологічних тонічних рефлексів.
25. Розкрийте використання прийомів точкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.
26. Розкрийте вплив логопедичного масажу на емоційний стан осіб, що заїкаються.
27. Розкрийте принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів: принцип комплексності; врахування індивідуальних особливостей дитини; принцип поетапного формування навичок; принцип диференційованого підходу в логопедичній роботі.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним/педагогічним працівником, враховуючи такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 4

Критерії оцінювання навчальних досягнень		Правильність отриманих відповідей/бали		Повнота та логічність відповіді/бали		Наявність висновків та ілюстративних прикладів/бали		Презентація (тощо) /бали	
Рівень навчальн	Відмінно/ 11-12 балів	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та	4	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо,	4	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні,	4*/ 2**	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові	2**

		практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності		вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо		обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення		елементи та додаткову інформацію. Дотримано вимог академічної доброчесності	
	Дуже добре/ 9-10 балів	розкриває основний зміст теоретичних питань та практичних завдань. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	3	володіє навчальним матеріалом, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє традиційні підходи до вирішення проблем з елементами новизни тощо	3	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані висновки	3*/ 1**	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності. Дотримано вимог академічної доброчесності	1**
	Добре/ 7-8 балів	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	3	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	3	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	1*/ 1**	презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності	1**
	Задовільно/	частково	2	частково	2	не завжди, але	1*/	презентація	1**

5-6 балів	розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, є неточності. Є неточності під час вживання наукової термінології, дотримується академічної доброчесності		відтворює навчальний матеріал, виявляє задовільний рівень знань окремих положень. Розуміє матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації		може навести приклади. Робить формальні висновки	1**	оформлена в довільній формі, структура презентації включає окремі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності	
Достатньо/ 2-4 бала	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	2	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Частково розуміє матеріал, під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	1	не завжди вдається сформулювати висновки. Як правило, вони носять формальний характер	0,5*/ 0,5**	презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів	0,5**
Незадовільно/ 1-0 бала	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності	0,25	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити	0,25	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати	0,5*/ 0,25**	презентація відсутня або порушено вимоги академічної доброчесності	0,25**

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (тощо).

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Брушневська І.М. Порушення моторної та емоційно-вольової сфер у дітей із заїканням. *Горизонти освітньої інклюзії*. Збірник тез доповідей науково-методичного семінару. Луцьк, 2022. С. 8-12.
2. Волкова, С. С., & Ключек, Н. В. (2022). Корекція міофункціональних порушень у дітей з особливими потребами. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, (5(150), 25-31. [https://doi.org/10.31392/NPU-ps.series15.2022.5\(150\).06](https://doi.org/10.31392/NPU-ps.series15.2022.5(150).06)
3. Кобцева, О. (2024). Міофункціональна корекція атипового ковтання за допомогою апарату Froggymouth. *Вісник стоматології*, 127(2), 147–149. <https://doi.org/10.35220/2078-8916-2024-52-2.21>
4. Кравченко, А. Комплексне застосування точкового і логопедичного масажу для корекції мовленнєвих розладів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. № 2 (126). 52–61. DOI 10.24139/2312-5993/2023.02/052-061
5. Лопатинська Н. Системний підхід до неврологічної діагностики комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку з різними типами мовленнєвого дизонтогенезу. *Актуальні проблеми корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2020. Вип. 1, № 15. С. 130–144 URL: <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2020-15.130-144>
6. Ревуцька О., Линдіна Є. Комплексний підхід в профілактиці мовленнєвих та міофункціональних порушень у дітей дошкільного віку. *Особливі діти: освіта і соціалізація: збірник тез доповідей VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології* (Київ-Запоріжжя, 1-2 жовтня 2020 р.). Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2020. С. 74–76.
7. Чекан І.О. Логопедичний масаж: інновації, технології та особливості. *Інноваційна педагогіка*. 2022. 4, випуск 49. 65-68.
8. Чекан, О. І., Барна, Х. В., & Марценюк, В. А. (2025). Логопедичний масаж як засіб корекції дизартрії у дітей молодшого шкільного віку з неврологічною патологією. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (21). <https://doi.org/10.5281/zenodo.16906585>
9. Фізична реабілітація та логопедичний масаж в роботі з дітьми з порушеннями мовлення : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Каф. спец. та інклюзивної освіти ; уклад. А. А. Слатвінська. Умань : Візаві, 2023. 165 с.

10. Яковенко І.О., Чорна В.В. Особливості проведення логопедичного масажу для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. 2020, випуск 27. 112-115.

Інформаційні ресурси

1. Інтернет-ресурси:

Електронний освітній ресурс: Брушневська І. М. Логопедичний масаж. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=3116> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 10 від 18 червня 2025 р.).

1. https://ircenter.gov.ua/static-pages/manuals_and_textbooks
2. <https://ispukr.org.ua/>
3. <https://mon.gov.ua/ua/tag/novij-osvitnij-prostir>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=ic1KE0yESH0>
5. <https://zakon.rada.gov.ua/>

Неформальна освіта:

1. <https://osvita.diia.gov.ua/>
2. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
3. <https://vseosvita.ua/>
4. <https://vumonline.ua/>
5. <https://www.ed-era.com/>

Інтернаціоналізація:

6. Репозитарії, колекції наукових ресурсів: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/repository/>
7. Відкриті освітні ресурси: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/oer/>
8. Пошукові системи: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/search-engines/>
9. Бази даних: <https://library.vnu.edu.ua/resource/prepaid-resources/databases/>